

DOI: <https://doi.org/10.53486/9789975359030.29>

CZU: 334.72:504.05(478)

EXTERNALITIES AND FORMS OF MANIFESTATION IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

EXTERNALITĂȚILE ȘI FORMELE DE MANIFESTARE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

GONCEAR Elena, studentă, Specialitatea: MRU

Academia de Studii Economice din Moldova,

Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md

e-mail autor: elenagoncear13@gmail.com

Abstract: *Economists and specialists have had and still have many confrontations on the subject of externalities. Because they are associated as an essential tool for sustainability, in this article we look for and consider that we need to identify the most important externalities that we need to take into account when designing a project. We will analyze those externalities corresponding to the different types of problems, depending on the most representative sectors of activity: local, national and regional transport; environment, research, technological development and innovation and last but not least, energy production and security of energy supply.*

Key words: *externalities, externalities by sectors, evaluation methods, solutions.*

JEL CLASSIFICATION: H23

Introducere

Apariția externalităților este o consecință a interdependențelor care se manifestă între funcția utilității și funcția de producție, respectiv între consumator și producător. Cu alte cuvinte, acțiunile unui producător au efecte care se pot răsfrânge asupra consumatorilor, influențându-le activitatea pozitiv sau negativ. De exemplu, un apicultor generează efecte pozitive asupra vecinilor prin oferirea serviciilor de polenizare. Poluarea reprezintă în schimb, un efect negativ. În timp ce externalitatea pozitivă mărește utilitatea sau producția agenților afectați, cea negativă le diminuează.

Metodele cercetării

Drept ca metodă de cercetare și analiză am utilizat sursele veridice precum materiale de conferințe a IBN și revistele acestora. Am folosit cărți din limbi străine(rusă, engleză) pentru a-mi formula o imagine clară asupra subiectului abordat, scrise de către Coase, Harari, Molly Scott-Cato.

Conținutul cercetării

În economia politică externalitatea este desemnată a fi efectul indirect al unei activități de consum sau de producție asupra altor agenți economici (indivizi, comunități sau întreprinderi) decât cel aflat la originea activității respective de consum sau producție. Într-o economie de piață competitivă echilibrele nu vor fi în general optimale în sens Pareto, întrucât ele reflectă doar efectele private (directe) și nu cele sociale (directe și indirecte) ale activității economice. Apariția externalităților este o consecință a interdependențelor care se manifestă între funcția utilității și funcția de producție, respectiv între consumator și producător. Cu alte cuvinte, acțiunile unui producător au efecte care se pot răsfrânge asupra consumatorilor, influențându-le activitatea pozitiv sau negativ. De

exemplu, un apicultor generează efecte pozitive asupra vecinilor prin oferirea serviciilor de polenizare. Poluarea reprezintă în schimb, un efect negativ. În timp ce externalitatea pozitivă mărește utilitatea sau producția agenților afectați, cea negativă le diminuează. Există demonstrația faptului că externalitățile apar datorită insucceselor pieței. Acestea, la rândul lor, se explică prin incapacitatea pieței de a respecta drepturile de proprietate.

Apariția externalităților corespunde de cele mai multe ori cu o alocare ineficientă a resurselor. Pentru corectarea acestei deficiente a pieței, se pot utiliza trei modalități:

- Sistemul impozitelor și subvențiilor. Prin acest mecanism se impune ajustarea preturilor determinate pe considerente economice ale produselor care provin din activități ce induc externalități, cu costul corespunzător efectului produs. Ceea ce rezultă este un pret social mai mic sau mai mare decât pretul calculat economic, în funcție de costurile, respectiv beneficiile sociale care s-au generat.
- Sistemul piețelor inexistente. Problema activităților care produc externalități este că rezultatul dublu al acestora bunul economic și externalitatea nu își găsește spațiu de comercializare, decât parțial, adică pentru bunul economic. Cu alte cuvinte, pentru externalități nu există piețe. Imaginarea unei piețe a externalității ar fi posibilă prin asimilarea acesteia cu un bun economic și determinarea cantității optime de externalitate s-ar face similar cu determinarea producției optime.
- Sistemul drepturilor de proprietate. Evitarea externalităților în acest caz pornește de la premisa că dacă o firmă generează externalități și afectează activitatea alteia, atunci acestea două ar trebui să devină un singur agent economic care să urmărească deținerea profitului global maxim.

Fenomenul externalităților se poate rezolva prin soluții de compromis între partea generatoare și partea influențată de externalitate. În contextul dat am făcut o cercetare pe baza unui exemplu cel mai des întâlnit în viața de zi cu zi.

Exemplu: Poluarea unui loc de către o firmă industrială reprezintă o altă externalitate negativă care afectează pescarii din acea zonă. Producția industrială este direct proporțională cu nivelul poluării și cu profitul firmei. Cu cât producția este mai mare, cu atât profitul său crește, dar se amplifică și poluarea în zonă. Și atunci, se pune problema stabilirii optimului de producție care corespunde unui nivel acceptat de poluare. Aceasta, deoarece soluția extremă de încetare a activității industriale nu este acceptată din moment ce investiția în echipamente este ridicată.

În figura nr. 1 se observă corelația inversă dintre profitul industrial și profitul din pescuit.

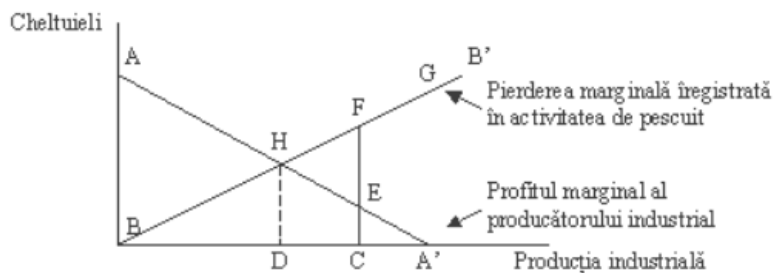

Fig. nr. 1: Profitul în activitățile industriale și de pescuit

Dacă externalitățile pozitive transfrontaliere sunt ample, cu atât se demonstrează justetea bunurilor publice regionale și, prin urmare, cu atât mai solid este raționamentul economic privind cooperarea regională. Se remarcă și se au în vedere următoarele sectoare:

Transportul local, național și regional urmărește:

- diminuarea timpului de transport și costului transportului; efectul realizării infrastructurii de transport transfrontaliere constă în diminuarea timpului de transport și costului transportului; în plus, se prevede micșorarea în termeni reali a costului transportului public. Ca beneficiu - micșorarea timpului de care este nevoie pentru a ajunge la o unitate medicală, o instituție școlară, o piață.
- sporirea traficului; un trafic sporit se poate asigura în condițiile reducerii costurilor de transport. Drept externalități pozitive putem lua în considerare: volumul traficului, creșterea numărului de operatori de transport și numărul de pasageri.
- exploatarea forestieră ilegală și despădurirea; apariția culoarelor de transport regional poate avea ca efect negativ accentuarea exploatării forestiere ilegale și despăduririi pădurilor.

Mediul, cercetarea, dezvoltarea tehnologică și inovarea :

Externalitățile de mediu și tehnologice (numite și efecte externe tehnologice) ridică o serie de întrebări. Provocările de mediu sunt tratate cel mai bine de politicile pe bază de piață sau politici tip comandă și control, în timp ce, susținerea progresului tehnologic se realizează, în general, prin măsuri neselective ce stimulează crearea și difuzarea de noi cunoștințe urmărite cu privire la anumite sectoare, tehnologii, firme ori sectoare de activitate.

Efectul direct, static are drept cauză reflectarea impactului negativ asupra mediului de către costul electricității produse cu combustibili fosili, ceea ce scade costul energiei regenerabile raportat la costul combustibilul fosil; iar efectul indirect, dinamic se datorează chiriei economice pe care producătorii de energie regenerabilă o pot obține în cazul diminuării costurilor de producție; în mod succint, se susține faptul că, politicile de internalizare a costului economic al emisiilor măresc în mod direct/indirect producția de electricitate regenerabilă.

Social (servicii sociale, sănătate și siguranță publică, infrastructură privind învățământul);

Proiectele sociale, ca urmare a implementării lor, cuprind numeroase externalități, în special pozitive: economiile cu privire la costurile de sănătate care sunt direct proporționale cu descreșterea numărului de persoane afectate de boală/numărului de persoane pentru care a scăzut gradul de gravitate a bolii (micșorarea cheltuielilor de sănătate, a costurilor pentru spitalizare sau pentru tratamentul din convalescență); evitarea pierderilor în producție, datorat faptului că angajații și familiile acestora tind să piardă un număr mai mic de zile lucrătoare.

Dezvoltarea mediului de afaceri local, regional și creșterea eficienței energetice; În centrele urbane, utilizarea terenurilor este expusă unor continue transformări, aferente dinamicii urbane, ca urmare a cerințelor de noi funcții de utilizare a terenurilor (precum infrastructură, facilități recreaționale). Sprijinirea proiectelor de afaceri locale și regionale au ca efecte externalități spațiale pozitive, precum și negative cu impact asupra subiecților umani existenți într-o anumită zonă.

A fost inclusă noțiunea de utilizare multifuncțională a terenurilor drept concept nou al utilizării terenurilor centrelor urbane, având drept țintă realizarea unei sinergii spațiale și socioeconomice a diverselor funcții de utilizare a terenurilor, în vederea economisirii spațiului, în același timp cu menținerea unui înalt nivel de calitate spațială.

Externalitățile pozitive (beneficiile potențiale) ale unei zone rezidențiale multifuncționale fac referire la creșterea numărului punctelor de cumpărături și de altă natură în vecinătatea rezidenților; creșterea numărului posibilităților de transport public; precum și o majorare a prețurilor locuințelor; de asemenea, există și posibilele externalități negative ale unei zone rezidențiale, precum zgomotul angajaților care parchează în zonă, privesc și aerul care sunt afectate de clădirile de birouri.

Producția de energie și siguranța furnizării de energie; În domeniul energiei, proiectele ar necesita promovarea producerii de energie eficientă și durabilă, folosirea surselor regenerabile de energie, diversificarea rețelelor de energie și interconectărilor, etc. Cu toate acestea, majoritatea proiectelor de energie generează externalități negative: daune asupra mediului (pierderea de teren, distrugerea peisajului, impactul asupra habitatului natural), prejudiciile asupra altor tipuri de infrastructură, în special rețele urbane (impact negativ asupra locuirii, asupra sectoarelor de producție și de servicii, asupra mobilității, infrastructurii agricole) și costul măsurilor necesare pentru neutralizarea efectelor negative asupra aerului, apei și solului.

Ca o concluzie, tabelul următor va reflecta prezentarea pe scurt a tipurilor de externalități, în funcție de sectoarele de activitate menționate anterior.

Tabelul.1.1.Externalitățile pe sectoare reprezentative de activități.

Sector	Impact non-piață	Evaluarea impactului
Transport	Economii privind timpul de călătorie și de așteptare	Valoarea economiilor de timp de lucru reprezintă costul de oportunitate al timpului pentru angajator, egal cu costul marginal al muncii
Sănătate	Speranța de viață/ Calitatea vieții Prevenirea vătămărilor corporale/ decese	QALY - Quality-adjusted life year, anul de viață ajustat în funcție de calitate, reprezintă cea mai curentă unitate de măsură a beneficiului sănătății. Reducerea riscului de vătămare corporală gravă/deces
Mediu	Peisaj Zgomot	Arii naturale protejate: pășuni non-intensive, margini de câmpuri, garduri vii sau din piatră Supunerea la un decibel de zgomot în timp; aspectul variabil al prețurilor imobilelor

Sursa: Comisia Europeană – date prelucrate.

Având ca punct de plecare relațiile dintre externalități și tipurile de investiții, vom exemplifica cu externalități, atât pozitive, cât și negative care pot fi luate în considerare cu privire la proiecte de mediu, industrie, transport și agricultură, investițiile private, proiectele dezvoltate de autoritățile publice, proiectele educaționale, proiecte dezvoltate de companii inovatoare.

1. Externalități pozitive:

- companie care acoperă o suprafață de teren cu puieți, răsaduri, etc. în fața clădirii birourilor atrage beneficii și celorlalți locuitori din zonă, chiar câștiguri financiare sub forma sporirii valorilor imobilelor în favoarea tuturor proprietarilor (la investițiile private efectuate de IMM-uri);

- o organizație publică care exercită control asupra unei boli infecțioase, luând măsuri pentru evitarea îmbolnăvirii membrilor săi (la proiectele dezvoltate de autoritățile publice locale);

2. Externalități negative:

- poluarea aerului ca rezultat al arderii combustibililor fosili afectează întreg mediul înconjurător, cât și sănătatea subiecților umani (la proiectele de mediu, sociale și economice);

- poluarea apei de către activitățile industriale care revarsă substanțe nocive afectând subiecții și mediul (la proiecte de investiții dezvoltate în sectorul mediu, în industrie și agricultură);

CONCLUZII

Putem sintetiza câteva aspecte importante care decurg din externalități: să se stabilească costul externalității prin normalizarea acestuia cu o anumită unitate de serviciu, în vederea realizării unei comparații; într-o centrală energetică, emisiile generate de echipamentele folosite pentru a obține energia afectează mediul natural și devin un cost de risc potențial; evaluarea externalităților trebuie să îmbine toți factorii externi, atât pozitivi, cât și negativi, afectați de activitățile entității respective, ținând cont de afacerea sau situația implicată; majoritatea agenților economici nu iau în considerare externalitățile costurilor în cadrul operațiunilor acestora (de ofertă/cerere); așa cum am subliniat, externalitățile reprezintă costurile/beneficiile aferente operațiunilor, care nu pot fi ținute sub control.

În Republica Moldova, nu există norme juridice privind tipurilor de externalități de luat în vedere pe diverse sectoare de activitate, dar sunt disponibile exemple și principii metodologice.

Soluția fundamentală a rezolvării externalităților negative se referă la internalizarea acestora; în absența intervenției corectoare, concurența liberă generează nivele de producție/de consum ce nu corespund alocării eficiente a resurselor.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

www.ibn.md

Coase, R., The Problem of Social Cost, University of Chicago Press, VOL.3.2012

Coordonator științific: VACULOVSCHI Dorin, dr., conf. univ.

Academia de Studii Economice din Moldova

Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni, 61, www.ase.md

e-mail: dorinvaculovsky@yahoo.com